

FINSKT MUSEUM JUBILEUMSÅRET 2017

Finland har i år firat jubileum och skapat många möjligheter att titta bakåt, fundera på vart man kommit och slå modiga slag för framtiden. Årets officiella tema ”tillsammans” uppmuntrade till samarbete och tankar om gemenskap berörde även mig som Finskt Museums nya chefredaktör.

Att börja som chefredaktör innebär att fortsätta där någon annan slutat. Det är som att stå i ett land någon annan utforskat och försöka förstå vart man ska sikta kompassen. Tack Anna Wessman, som lett in mig på rätt spår. Nu står jag på stigen mina företrädare upptäckt, och hoppas kunna driva Finskt Museum framåt som om tillsammans med dem.

EN GEMENSAM VISION OM GEMENSAM KUNSKAP

Finska Fornminnesföreningen bildades år 1870 av tjugotvå unga män, som tillsammans ville utforska och beskydda finska fornminnen. Männerna samlade ihop föremål och konst, som lade grunden till Nationalmuseets samlingar. Idag har begreppet fornminnen utvecklats och man pratar mer omfattande om kulturarv. Museernas verksamhet har även förändrats, men i grund och botten lever de unga människors ambitioner kvar. Vi, såsom de, är intresserade av spår som berättar hur vi levt tillsammans, och vill tillsammans spara dessa berättelser för dem som lever tillsammans efter oss.

Det är det kollektiva engagemanget och den gemensamt skapade kunskapen jag vill samla ihop inom Finskt Museums pärmar. Vetenskapen gödslas av mångfald och det är blandningen av perspektiv som skapar en blomstrande helhet. Årsbokens innehåll växer med nya sektioner i hopp om att utvidga den kunskap redaktionen förmedlar. Finskt Museum siktar idag till att vara en korsvetenskaplig publikation, som sprider ny forskning och inspirerar alla att utforska nordiskt kulturarv.

KORSVETENSKAP FÖR DEN KULTURHISTORISKT NYFIKNA

För att korsvetenskaplig kulturarvsforskning ska låta intressant, kanske uttrycket först måste sluta kännas obegripligt och istället illustreras med kon-

kreta bilder på vad det egentligen innebär. I abstrakta termer bildar årets tre granskade artiklar en korsvetenskaplig bukett arkeologi, formgivningsteknik, miljömedvetenhet, imperialism, samlingsetik och historia. Förenklat kan man prata om korsade forskningsämnen. Var bland dessa korsade ämnesblommor, var i vardagen, finns kulturarvet? Tyvärr har den frågan kanske inget konkret svar. Forskningen i denna årsbok erbjuder dock exempel och diskussioner, som tillsammans skapar en bild av det nordiska kulturarvet.

Museiforskare Niklas Nylund ger oss en överblick av hur kulturarv förvandlas till museiobjekt. Artikeln ”Preserving Game Heritage with Video Interviews” bygger på intervjuer med finska spelformgivare och utvecklar strategier för samlandet av ogripbart kulturarv såsom spelkultur. Arkeolog Magnus Ljunge har kartlagt svenska backhoppningsbackar och hittat bortglömda berättelser om svensk idrott och dess koppling till samhället. ”Hoppets lämningar” är exempel på arkeologiskt kulturarv i samtidsmiljön. Samtiden och arkeologin möts även i ”The Lure of the Luristan Bronzes”, som beskriver plundrandets historia och belyser de etiska skuggorna bakom kulturarvssamlingar. Arkeolog Mirette Modarress spårar det västerländska samlandet av föremål från Luristan.

När vi surfar på nätet, rotar bland våra barndomssaker eller promenerar i skogen kanske vi som individer inte uppfattar det vi hittar som spår av ett kollektiv, en kultur. Med upplagens forskning i minnet kan vi likväl förstå arkeologiska föremål, speldesign och rester av idrottsanläggningar som exempel på nordiskt kulturarv. Både Modarress, Nylund och Ljunge betonar konsekvenserna av det vi tänker och gör i mötet med de saker och idéer vi lämnar efter oss. Forskarna visar hur våra spår påverkas av möten mellan människor, kulturer och institutioner. Kulturarv är minnen av något gemensamt, som vi skapar, upplever och definierar tillsammans.

ETT ARV MED MÅNGA ARVINGAR

Som årets forskare antyder, handlar kulturarvsförvaltning om möten och samarbete. Att rå över något tillsammans är utmanande, och det är lätt att glömma bort att ordet ”tillsammans” inte endast inkluderar, men även utesluter. I Sverige har normkritik varit en het potatis, och det har diskuterats vem de är som fått plats kring museernas personalmatbord, och hur många av dem serverats rätten att höras och synas. Matmetaforen uttrycker inte hur museipersonal vårdar kulturarv med respekt och yrkeskunskap. Men jämförelsen illustrerar de komplicerade relationerna inom kunskapsförmedling. Bilden av matbordet visar hur kunskap är ett samhällsligt privilegium som vissa bestämmer över,

vissa ansvarar för, vissa serverar och vissa tar emot. Vem har makten i den metaforiska matsalen där kulturarvet skapas och definieras?

I oktober kokade jag själv äppelsylt tillsammans med en grupp barn, vars arbetsiver påminde mig om hur gemensamma projekt ger alla deltagare en smak av ansvar, rättvisa och arbetsglädje. Alla vill pröva skeda socker i sylten, även om den så kanske blir för söt. Det smakar bra att vara delaktig.

Delaktighetens betydelse för upplevelsen av kulturarv diskuterades i september i Bridging Ages-konferensen i Vasa.¹ Konferensen inleddes av konstpedagogiksforskare Tarja Pääjoki, som pratade om samhörighet, kulturarv som en mänsklig rättighet och hur viktigt kulturarvet är för upplevelsen av identitet.² För att vi ska uppleva att något tillhör oss själva, förklarade Pääjoki, behöver vi friheten att lära känna det, tolka det, uttrycka oss själv om det och göra val om vår relation till det.

Vi lever i en snabbt föränderlig värld, där olika kulturer ständigt möts och reflektion blivit en bristvara som vardagen ger få möjligheter att fördjupa sig i. Kulturarvsinstitutioner och -forskning har under året genomfört flera projekt, som tillgängliggör kulturhistoriskt material och ger fler friheten och tillfället att utveckla sin relation till det. Perspektivet växer under 2018, Euro-pååret för kulturarv.

EN ÅRSBOK FÖR FLERA RÖSTER

Årsbokens nya del är en inbjudan till ökad delaktighet i Finskt Museum. Fornminnesföreningens sekreterare och vicesekreterare, Liisa Kunnas-Pusa samt Frida Ehrnsten, bidrar till föreningens egen sektion. ”En tidsresa genom de vetenskapliga tidskrifternas historia” beskriver hur digitalisering gjort föreningens arv lättare att bekanta sig med. I sektionen ”Museernas muntur” berättar Borgå Museums lektor Hannele Tenhovuori om Finlands nya kulturläroplan. ”Ett livslångt äventyr mot det okända” handlar om att inspirera unga till kulturarvsforskning. Slutligen är det dags för dialog. Ni forskare, museiarbetare och kulturarvsentusiaster är välkomna att delta. Som inspiration kan ni läsa arkivarie Maria Ollikainens presentation av ”Museibloggen”, och fundera hur kulturinstitutioner kunde samarbeta för att främja intresset gentemot kulturhistoriska berättelser.

---

¹ Bridging Ages är ett tillfälle där kulturinstitutioner tillsammans utvecklar sätt att göra kulturhistoria till allas förmån.

² Fil. Dr. Tarja Pääjoki är forskningskoordinator vid Jyväskyläs universitet.

Vad tycker ni är viktigt för kulturarvsforskningen i Norden? Som avslut för årets upplaga hittar ni redaktionens nya e-postadress, dit ni gärna får skicka era tankar. Hur skulle ni beskriva mitt första försök att driva Finskt Museum? Jag hoppas vi tillsammans kan skapa en tankeväckande årsbok, där olika röster får ljuda i en gemensam lovsång till kunskap och kulturarv.

KÄLLOR

European Commission 2017. *European Year of Cultural Heritage* 2018. https://ec.europa.eu/culture/european-year-cultural-heritage-2018_en (Läst 25.10.2017)

Pääjoki Tarja 2017. *Belonging Through Heritage* (presentation). Bridging Ages 2017, Vasa.

Regional Council of Ostrobothnia 2017. *Bridging Ages 2017*. <http://bridgingages2017.obotnia.fi>.

Valtioneuvoston kanslia 2017. *Suomen itsenäisyyden satavuotisjuhlavuoden hanke*. <http://vnk.fi/suomi100> (Läst 23.10.2017).

THE FINNISH JUBILEE 2017

The past year, Finland has celebrated its 100th jubilee with numerous opportunities to look back, consider past achievements and make brave decisions for the future. The celebratory theme, ‘together’, is a meaningful and interesting ideal also to me, the new editor of Finskt Museum. Becoming an editor is a chance to explore and develop a vision which has been nurtured by a line of others. Finskt Museum was founded in 1894 by a group of young men, who wanted to preserve and spread knowledge of Finnish culture. Their plan was to collect relics and educate the people. Today, their idea has developed into complex practices and discourses. Researchers and museum workers are still interested in collecting traces of human life; yet, we are increasingly aware of what a challenging project it is. We have found many versions of our collective memories and learned that togetherness may exclude. I hope to fill Finskt Museum with perspectives and voices, to capture impressions of how heritage is created collectively.

The journal expands with the introduction of new sections. The editorial team invites colleagues, museum professionals and enthusiasts to join scholars in a dialogue about Nordic cultural heritage. Finskt Museum aims to be an interdisciplinary publication and wishes to spread new research and inspire everyone to explore cultural history.